

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Serhat EREN

Diyarbakır Milletvekili

Hevsel Bahçeleri, Dicle Nehri kıyısında, Diyarbakır Kalesi ile nehir vadisi arasında yer alan yaklaşık yedi yüz hektarlık verimli bir arazidir. Ekolojik çeşitliliğiyle öne çıkan bu alan, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin en büyük kuş cennetidir. 180'den fazla kuş türünün yanı sıra susamuru, tilki, sansar, sincap ve kirpi gibi birçok memeliye ev sahipliği yapmaktadır. Göçmen kuşlar tarafından dinlenme ve barınma alanı olarak kullanılan vadiye, boz alamecekler, pembe göğüslü ötleğenler, yabani şahin, kızıl şahin, arı şahini, yılan kartalı, kukumav, kerkenez ve küçük kerkenez gibi türlere yıl boyunca rastlanmaktadır. Türkiye'de nadir görülen yaz atmacalarına da ev sahipliği yaptığı bilinmektedir.

Bu özellikleri nedeniyle Hevsel Bahçeleri 2013 yılında UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne aday gösterilmiş, 2015 yılında ise Diyarbakır Surları ile birlikte "Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzaj Alanı" adıyla Dünya Mirası ilan edilmiştir. Ancak bu statüye rağmen alanda son yıllarda ciddi tahribatlar yaşanmaktadır. Ağaç kesimleri, yakmalar, kaçak yapılaşmalar, bariyerlerle çevrilmiş özel alanlar ve kamu arazilerinin fiili işgali artarak devam etmektedir.

Tarafımıza ulaşan belge ve harita kayıtlarına göre; Dicle Üniversitesine ve hazineye ait parsellerde bu fiili durumlar somutlaşmaktadır. Aynı notlarda "Hevsel Bahçelerinde yıllara göre esrar/kenevir" başlıklı tablo şu verileri içermektedir

2013: 198.000 kök kenevir imhası, 78 ayrı alanda 3 operasyon, 2 şüpheliye işlem

2016: Yaklaşık 1.000.000 kök (sahadaki kayıtlar)

2017: 88.280 kök, 11 kilogram kubar esrar

2018: 3.563 kök, 8 ayrı alan

2021: 500 kök, 92 kilogram kubar esrar, 6 gözaltı

2024: 10.292'den fazla kök; aynı yıl 42 farklı alanda imha; buna karşın örgütlü failer bakımından sınırlı/yetersiz işlem

2025 (şu ana kadar): 30.001 kök (sahadaki kayıtlara yansıyan)

Alanda ağaçların yakılması ve kesilmesi, alan açma, kaçak yapı, bariyerleme ve kenevir ekimi gibi fiiller, hem Dünya Mirası alanı hem de Çevre Kanunu, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Mevzuatı, Orman Kanunu, Mera ve Kıyılarla ilgili düzenlemeler, Kabahatler Kanunu ve Türk Ceza Kanunu kapsamındaki çevre ve imar suçlarını, ayrıca Uyuşturucu ile Mücadele Mevzuatı ile tescil-koruma kararlarını ilgilendirmektedir. Bu faaliyetlerin hem kamu güvenliğini hem de kültürel mirasın bütünlüğünü tehdit ettiği açıktır. Hevsel Bahçeleri yalnızca Diyarbakır'ın değil, Mezopotamya coğrafyasının belleğidir. Buna rağmen bölge, yetersiz denetim, kurumlar arası koordinasyonsuzluk ve etkisiz koruma önlemleri nedeniyle kaçak yapılaşma, işgal ve uyuşturucu faaliyetlerinin merkezi haline gelmiştir.

Bu bağlamda;

- 1- Hevsel Bahçeleri'nde ve çevresinde bulunan tarım ve orman arazilerinde 2015 yılından bu yana yapılan arazi işgali, izinsiz kullanım ve tahribatlara ilişkin bakanlığınızca kaç denetim gerçekleştirilmiştir?
- 2- Dicle Üniversitesi'ne ve hazineye ait alanlarda ağaç kesimi, yakma ve alan açma faaliyetleri nedeniyle herhangi bir orman suçu tespiti yapılmış mıdır? Yapıldıysa bu fiillerle ilgili idari veya adli süreçler ne aşamada?
- 3- Hevsel havzasındaki tarım alanlarında yapılan yasa dışı kenevir ekimi nedeniyle toprağın yapısı ve su kalitesinde bozulma tespit edilmiş midir? Bu konuda bakanlığınızın hazırladığı analiz veya izleme raporu bulunmakta mıdır?
- 4- Bölgedeki ekosistem tahribatının önlenmesi için bakanlığınız tarafından yürütülen bir rehabilitasyon veya yeniden ağaçlandırma programı var mıdır? Varsa kapsamı nedir?
- 5- Hevsel Bahçeleri'nde tespit edilen ağaç kesimi, yakma ve alan açma fiillerine ilişkin Orman Genel Müdürlüğü'nce herhangi bir idari para cezası veya suç duyurusu yapılmış mıdır?
- 6- Hevsel havzasında tarım yapılan arazilerden elde edilen ürünlerin denetimi yapılmakta mıdır? Kaçak veya izinsiz üretim yapılan alanlara ilişkin kayıtlar bakanlığınızda mevcut mudur?
- 7- Alandaki tarımsal faaliyetlerin sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla yerel yönetimler veya Dicle Üniversitesi ile ortak bir protokol veya proje geliştirilmiş midir?
- 8- Hevsel Bahçeleri'nde yürütülen tarımsal faaliyetlerin UNESCO Dünya Mirası koruma kriterleriyle uyumlu hale getirilmesi için bakanlığınızın yürüttüğü bir çalışma bulunmakta mıdır?
- 9- Bölgedeki mera, orman ve tarım arazilerinin korunmasına yönelik 2024-2025 yıllarını kapsayan herhangi bir eylem planı hazırlanmış mıdır?
- 10- Hevsel havzasında kamu arazilerinin izinsiz tarımsal kullanımı nedeniyle düzenlenen zarar tespit tutanaklarının sayısı ve toplam bedeli nedir?